FOX'S TEACHINGS

Larisa Ileana Casangiu
Assoc. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: The present article aims to present and analyze various „lessons"/teachings that foxes give us in different literary works (originated from different cultures, some of these works being well known in universal human culture), fox's symbolic significance and paradoxical valorization of this animal.
It is obvious that the fox is seen both as a narrative pretext, as a figure of allegory and as a voice conveying messages having moralizing intentions. The interpretation of these messages outlines „the geometry of meanings" (paraphrasing Peter Gärdenfors) attributed to the fox.
While various meanings are briefly mentioned in many literary works, a large space is allocated to the teachings of the fox in "The Little Prince" (by Antoine de Saint-Exupery).

Keywords: fox, significance, allegory, teachings.

Dacă pentru a sintetiza semnificaţiile vulpii în cultura africană, Germaine Dieterlen recurge la eticheta latină „semper peccator, semper iustus"[1], pentru cultura europeană, în afara recunoaşterii frecvente a vicleniei acestui animal, există o varietate de alte semnificaţii subiective care îi sunt atribuite, preponderent negative, dar cu excepţii notabile. În spaţiul asiatic, vulpea cunoaşte o valorizare pozitivă aparte: „Chinezii afirmă că este singurul animal care salută răsăritul soarelui: îndoaie labele dindărăt, le întinde şi le încrucişează pe cele dinainte şi se prosternează."[2]

În cadrul genului aforistic, vulpea se regăseşte în o serie de proverbe care fie sunt moralele unor fabule şi poveşti în care apare[3], fie sunt calchiate după alte proverbe[4], în ambele situaţii, părând creaţii relativ recente. Puţine aforisme despre vulpe au o oarecare independenţă de alte opere literare, majoritatea covârşitoare a acestora sancţionând sau exprimând încrederea în pedepsirea acestui animal: *Vulpea n-are ce căuta la judecata gâştei.; Vulpea după moarte de cojocari are parte. ; Vulpea care doarme nu prinde găini. ; Vulpea fudulă cade cu toate picioarele în cursă. ; Vulpea e vicleană, dar mai viclean e cel ce o prinde*. Este interesant că, la fel ca în anumite opere literare, există şi proverbe antinomice cu privire la acest animal: *Vulpea, putere ca leul nu are, dar cu vicleniile ei, întrece puterea leului.* vs. *Şireteniile vulpii niciodată nu vor intra în capul leului.*

[1] Apud Chevalier, Jean; Gheerbrant, Alain, *Dicţionar de simboluri,* vol. 3, P-Z, Editura Artemis, Bucureşti, f.a., p. 473
[2] ibidem, p. 475
[3] *Când vulpea şi-a pierdut coada îi va povăţui şi pe alţii sa se descotorosească de ea. / Numai gâsca proastă vine la biserică când predică vulpea./ Vulpea nu se teme de vânătorul care se laudă seara. / Vulpea putere ca leul nu are, dar cu vicleniile ei întrece puterea leului. / Vulpea moartă-n cale-o vezi şi tot parcă nu o crezi. / Vulpea bătrână nu cade în curse./ Şireteniile vulpii niciodată nu vor intra în capul leului.*
[4] *Vulpea găini visează./ Vulpea când n-ajunge la găini zice că sunt spânzurate./ Vulpea când n-ajunge la struguri zice că sunt acri.*

Vulpea apare cu caracter simbolic-alegoric timpuriu în literatura cultă. La Esop (620 î. H. – 560 î. H.), în fabula *Vulpea şi iepurele*, vrând să afle cum aceasta îşi aduce norocul de partea sa, iepurele acceptă invitaţia vulpii la masă şi, când constată că el va constitui hrana ei, înţelege, din păcate, prea târziu, că faima îi vine din pricina şireteniei sale.

Vulpea apare şi în multe din fabulele lui Jean de La Fontaine (1621-1695), dintre acestea, celebre fiind *Corbul şi vulpea* şi *Vulpea şi barza*, în prima fabulă întruchipând viclenia, în cealaltă, trufia/aroganţa sancţionată.

În literatura cultă autohtonă a începuturilor, în opera *Istoria ieroglifică,* de Dimitrie Cantemir, vulpea este figura alegorică desemnativă pentru Ilie Enache Ţifescu (zis Frige Vacă), mare clucer aflat în slujba lui Constantin Cantemir, dar şi „unul din marii intriganţi ai epocii”[5] (fiind responsabil de uciderea fraţilor Miron şi Velico Costin, denunţaţi că uneltesc împotriva domnitorului), mare stolnic al lui Antioh Cantemir şi mare spătar al lui Mihai Racoviţă. În această operă, în care ocupă un spaţiul mare în economia textului, vulpea ilustrează ipocrizia şi caracterul machiavellic.

Recunoscută în spaţiul autohton în special ca simbol al vicleniei, vulpea din povestea *Dreptatea vulpii*[6] (titlu de-a dreptul oximoronic), este cea care, în opinia lui Dan Puric, *înfăptuieşte dreptatea ascunsă, care nu are de-a face cu dreptatea*, povestea ilustrând „dragostea lui Dumnezeu pentru om”.[7] În condiţiile în care un ţăran milostiv risca să fie mâncat de un balaur (simbolul răului) căruia acesta îi salvase viaţa, iar boul şi calul apreciază dreaptă fapta (judecând prin prisma exploatării lor de către om), vulpea, ultima nădejde a omului, face dreptate într-un mod ciudat: prefăcându-se că nu pricepe cum s-au petrecut faptele, îl determină pe balaur să reintre în locul din care fusese salvat, îi sugerează omului să împingă stânca peste acest balaur, iar echilibrul este astfel restabilit. Exegetul consideră că „apariţia vulpii face parte din ceea ce numim iconomie dumnezeiască. Căci numai răul poate lupta cu răul. /…/ Vulpea soluţionează cazul în termenii vicleniei, care sunt singurii compatibili cu nerecunoştinţa.”[8]. Aşadar, fapta vulpii este judecată nu având în vedere finalitatea (salvarea vieţii ţăranului milostiv), ci având în vedere mijlocul prin care săvârşeşte dreptatea.

Protagonista fabulei *Vulpea firoscoasă*[9], aşa cum o indică şi titlul, este pricepută în anticiparea comportamentului de pierde-vară al stăpânului viei în care îşi făcuse ea culcuşul, şi locuieşte acolo fără temerea că ar putea să-şi piardă locuinţa sau chiar viaţa, devenind mamă, apoi bunică, şi liniştindu-şi puii şi nepoţii în privinţa îngrijorării lor în acest sens. Abia când află că proprietarul, după o viaţă în care nu îngrijise via, în ciuda planurilor făcute, are de gând să-i dea foc, înţelege că pericolul este aproape, şi hotărăşte să se mute cu familia extinsă de acolo.

În *Fabulele* lui Grigore Alexandrescu, vulpea are semnificaţii diverse: în *Vulpoiul predicator*, fiind cuprins de boală, dar erudit („Logica ştiind pe de rost”[10]) vorbeşte despre condiţia fericirii[11] şi caracterul iluzoriu al perceperii lumii, fără a avea prea mulţi auditori (probabil vulpea fiind aici percepută drept un lup moralist), pentru a se transforma în final într-un demagog oportunist care pretinde, „în loc de plată /…/ câţiva curcani”[12]. În *Vulpea, calul şi lupul*,

[5] Cantemir, D., *Opere complete,* vol. IV, *Istoria ieroglifică*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1973, p. 297, nota 27
[6] Ispirescu, Petre, *Dreptatea vulpii*, în: *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*, Ed. Prut Internaţional, Chişinău, 2006, pp. 257-260
[7] Dan Puric, *Suflet românesc*, Compania Dan Puric, Bucureşti, 2013, p. 85
[8] ibidem, p. 98
[9] Ispirescu, Petre, *Vulpea firoscoasă*, în: *Snoave şi basme*, Ed. Andreas Print, Bucureşti, 2013, pp. 16-19
[10] Alexandrescu, Grigore, *Fabule,* Ed. Albatros, Bucureşti, 1986, p. 3
[11] „… cu o simplicitate/ Și cu traiul cel cinstit,/ Cu năravuri lăudate,/ E oricine fericit” - idem
[12] ibidem, p. 5

deşi avem de-a face cu „O vulpe de ani mică, însă de minte mare/ Și care meseria abia şi-o începuse”, analfabetă, aceasta este simbolul prevederii şi chiar al înţelepciunii atunci când întâlneşte pentru prima oară un cal, morala explicită postulând clar „Că-nţeleptul se fereşte/ De orice necunoscut”.[13]

În *Vulpea liberală*, protagonista ilustrează demagogia politicianului, în *Bursucul şi vulpea*, are rol aproape neutru, de „ministru din afară”[14] şi spion al ţării leopardului, dar şi de diplomat, pentru ca, în *Ursul şi vulpea*, rolul să fie de simplă interlocutoare, asemenea unei jurnaliste care se vrea neutră.

La Lev Tolstoi, numeroase sunt fabulele în care apare vulpea şi, implicit, rolurile şi semnificaţiile ei. În *Vulpea şi cocorul*, ea se amuză pe farsa ce i-o joacă oaspetelui său, însă va fi pedepsită în acelaşi mod.

În *Cocoşul de munte şi vulpea,* eroina încearcă să-l ademenească pe cocoşel prin vorbe mieroase şi asigurarea că un ucaz nou-apărut interzicea animalelor să se mai sfâşie între ele, numai că pasărea se dovedeşte mai vicleană anunţând că vede nişte câini grăbindu-se spre acel loc şi probând „încrederea” vulpii în acel ucaz… Evident că aceasta fuge imediat, motivând că „poate [câinii – n.n.] n-au auzit încă de ucaz”.[15]

În *Vulturul şi vulpea*, după ce i-a fost luat un pui şi dus de vultur în cuibul său din vârful unui pin, nereuşind să-l înduplece prin rugăminţi privind salvarea puiului, vulpea dă dovadă atât de isteţime, cât şi dragoste maternă disperată, făcând rost de un tăciune şi vrând să dea foc pinului. Reuşeşte astfel să-şi recapete puiul, iar vulturul îi cere iertare.

În *Pisica şi vulpea*, deşi anunţă că ştie şaptezeci şi şapte de şiretlicuri şi şaptezeci şi şapte de păcăleli pentru a se salva de câini, vulpea cade victima acestora, pe când pisica se salvează cunoscând unul singur: căţăratul în copaci.

Vulpea probează viclenie însă în *Maimuţa şi vulpea*, unde dovedeşte prostia maimuţei ajunsă temporar căpetenia animalelor, după ce o ademeneşte şi o face să cadă într-o capcană.

În condiţiile în care lupul este urmărit de câini, vulpea nu-l primeşte într-o văgăună săpată de ape, pe care o consideră a ei, fiind greu de spus dacă, prin pătrunderea lupului, nu îşi punea ea viaţa în pericol (în cazul în care văgăuna nu putea adăposti decât un animal), dacă nu voia să-i fie afectat confortul sau dacă a fost o simplă maliţiozitate sau un prilej de răzbunare (în *Lupul şi vulpea*). Se dovedeşte a fi mai abilă decât lupul şi în *Vulpea şi lupul*, când reuşeşte să scape de pureci. În altă fabulă intitulată identic (*Vulpea şi lupul),* vulpea este o simplă parteneră de discuţie a lupului, arătându-se mirată de faptul că acesta îşi ascute colţii, neavând cu cine se bate, lupul dovedindu-se prevăzător pentru momentul în care s-ar ivi ocazia (să se bată).

Devine victimă a câinelui, în *Câinele, cocoşul şi vulpea*, în condiţiile în care încerca să-l ademenească pe cocoş să coboare dintr-un copac, dar câştigă cu uşurinţă o halcă de carne disputată de leu şi de urs, ilustrând proverbul „Doi se ceartă şi al treilea câştigă”, în *Leul, ursul şi vulpea*.

Simbolizează ipocrizia în *Vulpea şi strugurii*, ca şi în proverbul „Vulpea, când nu ajunge la struguri, zice că sunt acri”, iar în *Vulpea şi ţapul*, apare ca o aprigă instanţă moralizatoare fără însă a oferi o soluţie ţapului. Devenind bearcă şi eşuând în încercarea de a-şi determina suratele să-şi taie şi ele coada (sub pretextul că aceasta ar fi inutilă), vulpea tace ruşinată atunci când îi este semnalată demagogia (în *Vulpea*).

[13] ibidem, p. 56
[14] ibidem, p. 126
[15] Lev Tolstoi, *Fabule*, p. 13

Vulpea se dovedeşte şi prevăzătoare şi isteaţă atunci când refuză să intre în peştera în care se afla un leu care se prefăcea bolnav, afirmând sentenţios: „- Nu intru, fiindcă citesc după urme: multe intrări, dar nicio ieşire de aici."[16] (*Leul şi vulpea*)

Nu se mulţumeşte să obţină prin viclenie şi adulare carnea procurată de un corb, pe care îl face să viseze că ar putea fi împărat, ci îl şi satirizează cu privire la lipsa judecăţii lui (în *Corbul şi vulpea*).

Puternic vindicativă se arată faţă de lup în *Leul, lupul şi vulpea*, unde, după ce îl osândeşte la moarte pe clevetitor, slobozeşte o maximă: „la rele pe cei mari nu-i pune, ci învaţă-i numai fapte bune."[17]

În *Leul, măgarul şi vulpea*, aceasta din urmă se dovedeşte iscusită în a învăţa din „păţania măgarului" care plătise cu viaţa ofensa adusă leului de a împărţi în mod egal vânatul.

Opera *Ursul păcălit de vulpe,* de Ion Creangă, aduce în prim plan o vulpe „vicleană, ca toate vulpile"[18], care, după ce profită de ignoranţa unui ţăran şi îi fură o mare parte din peştele transportat de acesta în căruţă, nu se îndură să-i dea ursului din el (de poftă), exploatându-i şi lui naivitatea (trimiţându-l să-şi bage coada-n baltă, spre a pescui)! Se mai dovedeşte vicleană şi când ursul, vrând s-o pedepsească (înciudat că a fost amăgit şi rămas berc), îndură durerea prinderii de picior, afirmând că ursul, de fapt, trage de copac. Acest fapt ce duce la eliberarea şi la adeverirea vorbelor ei, fără ca acesta să bănuiască noul vicleşug…

În povestea *Turtiţa/ Omuleţul de turtă dulce,* după ce eroina/eroul (în funcţie de traducere) scapă de primejdia de a fi mâncată de bătrân, de iepure, de lup, de urs, încântată de complimentele vulpii şi de prietenia aparentă afişată de aceasta, devine victima naivităţii sale. Şi aici, vulpea dovedeşte viclenie, dar, mai cu seamă, elocinţă. Ea este singura care nu îşi arată intenţia de a o mânca, spre deosebire de toate celelalte personaje întâlnite de turtiţă/omuleţul de turtă dulce. Astfel, cunoscând bine valenţele conversaţiei, vorbindu-i admirativ, adulator şi persuasiv (într-un cuvânt: eficient!), vulpea reuşeşte fără efort să mănânce protagonista(ul) care dă titlul operei, ilustrând proverbul „Vorba dulce mult aduce".

În opera sapienţială *Micul Prinţ*, vulpea este poate cel mai important personaj, având atributele înţelepciunii, dar fiind şi foarte plăcută sub aspect estetic (Micul Prinţ se arată surprins: „Eşti tare frumoasă…"[19]). Aşa cum s-a observat de către exegeţi, cele mai preţioase învăţături şi totodată „taine" pe care ea le transmite sunt reprezentate următoarele reflecţii: „limpede nu vezi decât cu inima. Ochii nu pot să pătrundă-n miezul lucrurilor"[20], timpul investit într-o relaţie face ca partenerul(a) să fie specială, limbajul verbal este interpretabil (diferit) şi susceptibil de neînţelegeri şi „Devii răspunzător pentru ce ai îmblânzit".[21] Totuşi, nimic din ce spune vulpea nu este de neglijat, ea apărând ca un adevărat învăţător cu metode pedagogice verificate.

Încă de la începutul conversaţiei dintre Micul Prinţ şi vulpe, aceasta ştie să-i inducă învăţăcelului expectaţii şi să-l conducă spre ceea ce este cu adevărat demn de a fi cunoscut, ignorând aparent tristeţea lui şi amânând explicaţia cu privire la ce presupune „a îmblânzi". Însă odată începută „lecţia", explicaţiile sunt oferite cu generozitate, la modul cel mai pragmatic, dar

[16] ibidem, p. 61
[17] ibidem, p. 68
[18] Ion Creangă, *Ursul pâcâlit de vulpe*, în: *Amintiri din copilărie. Poveşti şi povestiri*, Ed. Ion Creangă, Bucureşti, 1984, p. 353
[19] Antoine de Saint-Exupery, *Micul Prinţ*, Ed. Regis, f.a., p. 86
[20] ibidem, p. 92
[21] idem

şi cel mai surprinzător. Astfel, în opinia vulpii, îmblânzirea „e un lucru care prea e dat uitării”[22] şi „înseamnă «a-ţi crea legături»”[23]. Ilustrarea este cât se poate de concretă: „Tu nu eşti încă pentru mine decât un băieţaş, aidoma cu o sută de mii de alţi băieţaşi. Iar eu nu am nevoie de tine. Și nici tu n-ai nevoie de mine. Eu nu sunt pentru tine decât o vulpe, aidoma cu o sută de mii de alte vulpi. Dar dacă tu mă îmblânzeşti, vom avea nevoie unul de altul. Tu vei fi, pentru mine, fără seamăn pe lume…”[24].

Odată ce ar fi îmblânzită, vulpea ar avea comportamentul tipic oricărui îndrăgostit autentic, cu simţurile acutizate pentru persoana iubită: „dacă tu mă îmblânzeşti, viaţa mi se va însenina. Voi cunoaşte sunetul unor paşi diferit de-ai tuturora. Paşii altora mă fac să intru sub pământ. Ai tăi mă vor chema din vizuină ca o melodie.”[25]

În plus, vulpea arată cum s-ar modifica percepţia şi memoria afectivă, în cazul „îmblânzirii” (de fapt, al îndrăgostirii!), pus sub semnul prezumtivului: „Vezi tu, acolo, lanurile de grâu? Eu nu mănânc pâine. Mie grâul nu mi-e de folos. Lanurile de grâu mie nu-mi aduc aminte de nimic. /…/ Tu ai însă părul de culoarea aurului. Va fi, de aceea, minunat când tu mă vei fi îmblânzit! Grâul auriu îmi va aminti de tine. Și-mi va fi nespus de dragă murmurarea vântului prin grâu…”[26]

O consecinţă cu valoare uriaşă a *îmblânzirii*/iubirii este relevată de învăţata vulpe, după ce îl roagă pe Micul Prinţ să o îmblânzească: „Nu cunoaştem decât ceea ce îmblânzim”.[27] În condiţiile nealocării unui timp „îmblânzirii”, cunoaşterea devine imposibilă: „Oamenii nu mai au timp să cunoască nimic. Ei cumpără lucruri de-a gata /…/”[28]

Numai prin „îmblânzire” se poate dobândi un prieten, iar această „îmblânzire” presupune *multă răbdare*, dar şi anumite limbaje nonverbale, în absenţa celui verbal, care le alterează semnificaţia celorlalte: „La început, te vei aşeza ceva mai departe de mine, uite aşa, în iarbă. Eu te voi privi cu coada ochiului, iar tu nu vei rosti nici un cuvânt. Graiul e izvorul de neînţelegeri, însă vei putea, pe zi ce trece, să te aşezi din ce în ce mai aproape de mine…”[29]. Trimite, oarecum, această lecţie la cea pe care pajul Cătălin i-o predă fetei de împărat[30], privind iubirea exprimată în gesturi (fizice), însă, dacă acolo dragostea încă nu îl transformase lăuntric pe pajul-învăţător, la Antoine de Saint-Exupery, vulpea este cel puţin versată, cunoscând bine transcendenţa indusă de dragoste.

Aşa se explică şi descrierea stării de nerăbdare şi bucurie a îndrăgostitului pe măsură ce ora întâlnirii persoanei dragi se apropie: „Dacă tu, de pildă, vii la ora patru după amiază, eu încă de la ora trei voi începe să fiu fericită. Pe măsură ce ora va trece, mă voi simţi şi mai fericită. La ora patru mă vor cuprinde un frământ şi o neliniște: voi descoperi cât preţuieşte fericirea! Dar dacă vii la voia întâmplării, eu niciodată nu voi şti la care ceas să îmi împodobesc sufletul. Ne trebuie rituri.”[31]

Creşterea entropiei în faţa iminenţei idilei erotice este însă valorizată pozitiv, drept o împodobire a sufletului, demersul maieutic cultivând prilejul de relevare a ritului şi a importanţei

[22] ibidem, p. 87
[23] idem
[24] idem
[25] ibidem, p. 88
[26] idem
[27] ibidem, p. 89
[28] idem
[29] ibidem, p. 90
[30] din opera *Luceafărul*, de Mihai Eminescu
[31] Antoine de Saint-Exupery, *Micul Prinţ*, Ed. Regis, f.a., p. 90

sale. Astfel, Micul Prinţ cere explicaţii privitoare la ceea ce este un rit, iar cunoscătoarea vulpe îi spune că „e ceea ce face ca o zi să se deosebească de celelalte zile”[32], motivând importanţa ciclicităţii cu care se desfăşoară, dar şi valorizarea lui diferită de către vânători şi de către animalele vizate de către aceştia.

Că învăţătura vulpii şi-a atins scopul/ a dat roade este clar prin schimbarea comportamentului Micului Prinţ faţă de raportarea la flori, la floarea sa, la vulpi şi la vulpea sa… Micul Prinţ înţelege că dintre miile de exemplare identice sau asemănătoare ale unei clase/categorii, este special doar acela în care ai investit afectiv, cu care ai creat legături. Discursul său adresat florilor este grăitor în acest sens: „Voi sunteţi frumoase, dar sunteţi deşarte /…/. Nimeni n-ar avea de ce să moară pentru voi. Floarea mea, firește, un trecător de rând ar crede că-i asemenea vouă. Ea însă, singură, e mai de preţ decât voi toate laolaltă, fiindcă pe ea am udat-o eu cu stropitoarea. Fiindcă pe ea am adăpostit-o eu cu paravanul. Fiindcă pentru ea am ucis eu omizile (…). Fiindcă pe ea am ascultat-o eu cum se plângea, ori se lăuda, ori câteodată chiar şi cum tăcea. Fiindcă e a mea!”[33]

Ascultarea tăcerii florii se subsumează actelor specifice îndrăgostitului (cu simţurile acutizate, cu percepţia modificată, cu disponibilitate afectivă incomensurabilă, transfigurat, vădit superior celui neîndrăgostit), conştient că „Numai timpul cheltuit cu floarea ta face ca floarea ta să fie atât de preţioasă…”[34], dar şi cu o responsabilitate specială: „Devii răspunzător de-a pururi pentru ce ai îmblânzit.”[35]

Curios este că, spre deosebire de celelalte explicaţii venite de la cei pe care îi întâlneşte Micul Prinţ, în care apar ironii, chiar absurdităţi şi nonsensuri, lecţia vulpii este solemnă, iniţiatică, filosofică, pragmatică şi profund umană. Prin vocea vulpii glăsuieşte un autentic antrenor motivaţional şi spiritual. Nici vorbă aici de ironie, de viclenie sau de vreo îngustime a viziunii, ci de clarviziune, profundă cunoaştere a lumii şi a valenţelor iubirii.

Putem deduce că vulpea este doar o aparenţă, o mască, şi că îl învaţă pe Micul Prinţ ceea ce este dezirabil să se întâmple şi mai ales să audă… Nu întâmplător, expresia „vulpe bătrână” desemnează o persoană versată, experimentată, prefăcută!

Și din perspectiva psihologilor care utilizează metaforele în terapie, vulpea este un pretext narativ menit să ilustreze diverse învăţăminte, să înlăture vicii sau chiar să vindece anumite traume. Astfel, *Povestea 65 – A te mulţumi cu ceea ce ai*, din cartea *101 poveşti vindecătoare pentru copii şi adolescenţi* (de George W. Burns) îşi propune ca obiective: „mulţumire; evaluarea realistă a obiectivelor, stabilirea de scopuri realizabile”[36], relatând cum o vulpe, plecată la vânătoare, găseşte un şoarece dormind sub un copac (*o pradă sigură şi uşoară*), însă îl lasă, atrasă de un iepure, pe care îl abandonează ispitită de o căprioară, pe care nu o prinde, crezând că poate vâna un cal. În cele din urmă, constatând că a pierdut şi şoarecele, cugetă: „*Ce păcat că nu am profitat de şansa pe care am avut-o, gonind după tot felul de prăzi pe care nu le puteam ajunge*.”[37]

Astfel, indiferent de valorizarea pozitivă sau negativă a personajului (prevalând ultima dintre acestea), vulpea intră, cel mai adesea, în cadrul unei alegorii cu vădite intenţii

[32] idem
[33] ibidem, p. 92
[34] idem
[35] idem
[36] George W. Burns, *101 poveşti vindecătoare pentru copii şi adolescenţi. Folosirea metaforelor în terapie* (trad. Cristian Fulaş), Ed. Trei, Bucureşti, 2011, pp. 329-330
[37] ibidem, p. 331

moralizatoare, chiar terapeutice, întreaga literatură în care apare având considerabile valenţe educative şi constituind, de regulă, un suport didactic atractiv pentru orice auditor sau cititor, întrucât opere literare precum *Micul Prinţ* se adresează deopotrivă copilului şi adultului, iar aforismele constituie încă repere actuale în conduita oricărui individ uman.

Bibliografie

1. Alexandrescu, Grigore, *Fabule*, Ed. Albatros, Bucureşti, 1986
2. Burns, George W., *101 poveşti vindecătoare pentru copii şi adolescenţi. Folosirea metaforelor în terapie* (trad. Cristian Fulaş), Ed. Trei, Bucureşti, 2011
3. Cantemir, D., *Opere complete*, vol. IV, *Istoria ieroglifică*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1973
4. Chevalier, Jean; Gheerbrant, Alain, *Dicţionar de simboluri,* vol. 3, P-Z, Editura Artemis, Bucureşti, f.a., pp. 473-475
5. Creangă, Ion, *Ursul păcălit de vulpe*, în: *Amintiri din copilărie. Poveşti şi povestiri*, Ed. Ion Creangă, Bucureşti, 1984, pp. 353-356
6. De Saint-Exupery, Antoine, *Micul prinţ* (trad. Benedict Corlaciu), Ed. Regis, f.a.
7. Ispirescu, Petre, *Dreptatea vulpii*, în: *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*, Ed. Prut Internaţional, Chişinău, 2006, pp. 257-260
8. Ispirescu, Petre, *Vulpea firoscoasă*, în: *Snoave şi basme*, Ed. Andreas Print, Bucureşti, 2013, pp. 16-19
9. La Fontaine, Jean de, *Fabule*, Ed. Flamingo GD, Bucureşti, 2008
10. Puric, Dan, *Suflet românesc*, Compania Dan Puric, Bucureşti, 2013, cap. *Dreptatea vulpii*, pp. 85-98
11. Tolstoi, Lev, *Fabule* (trad. Mihail Calmâcu), Ed. Regis, f.a.

Surse web

http://www.shmoop.com/little-prince/fox.html (accesat: 11.07.2016)
http://patriblog.eu/fabule-de-esop/ (accesat: 11.07.2016)
https://mitpress.mit.edu/books/geometry-meaning (accesat: 19.07.2016)
http://www.portal-info.ro/proverbe/proverbe-despre-vulpe.html (accesat: 20.07.2016)
http://www.portal-info.ro/proverbe/proverbe-despre-vulpe.html?p=2 (accesat: 20.07.2016)